

Zygmunt Perz

"Objektive und subjektive Moral : ein Gespräch mit Karl Rahner", Anita Röper, Freiburg-Basel-wien 1971 : [recenzja]

Collectanea Theologica 43/1, 224

1973

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Anita RÖPER, *Objektive und subjektive Moral. Ein Gespräch mit Karl Rahner*, Freiburg—Basel—Wien, 1971, Herder, s. 90.

Pogłębiająca się rozbieżność między głoszoną przez Kościół moralnością a zanikającym poczuciem winy moralnej w wypadku jej przekraczania staje się zjawiskiem coraz bardziej powszechnym. Nie chodzi w tym wypadku jedynie o istnienie różnicy między głoszoną a przeżywaną moralnością, co chyba zawsze towarzyszyło historii ludzkiej, ale o coś bardziej ważnego, a mianowicie o kryterium dobra moralnego i ostatecznie o to, co jest zgodne z wymaganiami natury ludzkiej.

Publikacja Anity Röper na temat obiektywnej i subiektywnej moralności dotyka samych podstaw moralności jako wykładnika tego co godziwe w życiu człowieka. Treść publikacji stanowi rozmowa autorki z Karolem Rahnerem. Jej rola ogranicza się właściwie do formułowania problematyki w prowokujące rozmówcę pytania, które ukazują na żywo nurtujące współcześnie zagadnienia moralne nie tylko w ich konkretnych przejawach, lecz po prostu w ich uzasadnieniach. Rahner stara się naświetlać podsuwaną mu problematykę wskazując niedwuznacznie na potrzebę krytycznego spojrzenia na znaczenie takich obiegowych pojęć z dziedziny moralności, jak „wina obiektywna” oraz „dobra wiara” grzesznika. Wydaje się, że rozważania omawianej publikacji zmierzają przynajmniej do pobudzenia refleksji, od której może zależeć bardzo wiele, bo odnoszą się do właściwego pojęcia zarówno obiektywnej, jak i subiektywnej moralności oraz ich wzajemnego stosunku.

Punkt wyjścia dla Rahnera, jak on sam zaznacza, stanowi istnienie obiektywnej moralności, która prawdziwie obowiązuje człowieka (*in einem wahren Sinn*, s. 62). Jest ona podyktowana przez naturę, która wprawdzie jest niezmienna w swoim rdzeniu metafizycznym, jednak jako natura fizyczna podlega zmianom. Chodzi w tym wypadku pomimo zahamowań, a nawet regresji możliwych w zakresie moralności, o rozwój według z góry zaplanowanego „programu”. Urzeczywistnia się on przyjmując konkretny kształt czyli stopień rozwoju natury ludzkiej jako podstawy moralności. W takim też znaczeniu natura ludzka jest zmienna (por. s. 37, 52). Należy więc przyjąć nie tylko rozwój świadomości czyli poznania wartości moralnych, ale ich „dojrzewania egzystencjalnego” w naturze człowieka. Od tego kształtowania się wartości zależy właśnie rozwój poznania obowiązku ich realizacji, zarówno przez jednostkę jak i zbiorowość ludzką. Dlatego też tzw. wina obiektywna polega na różnicy, jaka istnieje między indywidualnym i zbiorowym stopniem rozwoju moralnego a stopniem, do którego należy dążyć i który znajduje odzwierciedlenie w przedkładanej normie (por. s. 56).

Takie ujęcie „winy obiektywnej” dostarcza przesłanek do poglądu na tzw. grzechy popełniane w dobrej wierze i możliwość przewycięzania stanu sumienia, które jest ich źródłem. W świetle wywodów zawartych w omawianej publikacji jest to także uzależnione od stopnia rozwoju moralnego, a ostatecznie wartości moralnych w naturze ludzkiej, a nie tylko od teoretycznej świadomości normy moralnej. W takiej perspektywie znajdujemy w publikacji rozważania z konkretnymi zastosowaniami do zagadnień etyki seksualnej, małżeńskiej i społecznej. Zapewne są to uwagi kontrowersyjne, niemniej zmuszające do zastanowienia nad problemami, wobec których nie można pozostać obojętnym moralnie.

Ks. Zygmunt Perz SJ, Warszawa

GREGOR von NYSSA, *Die grosse katechetische Rede — Oratio catechetica magna*, wydał Joseph Barbel, Stuttgart 1971, Anton Hiersemann (*Bibliothek der griechischen Literatur*, t. I).

Oratio catechetica magna św. Grzegorza z Nyssy otwiera nową serię przekładów literatury greckiej na język niemiecki nazwaną *Bibliothek der griechischen Literatur*. Seria ta ma obejmować przekłady najważniejszych dzieł pisanych w języku greckim począwszy od najstarszych ich zabytków,